

K Ü L Ö N F É L É K.

Az U. I. T. alapszabályainak jóváhagyása. A kolozsvári törvényszék az alábbi végzést hozta és közölte az E. K. Tanáccsal:

Tribunalul Cluj
Dos. 4093/1924.

Deciziune.

Intru-cât Soc. David Ferenc, Asociația Literară Unitară și Cercul Preoților Unitari nu sunt decât Secțiuni ale Bisericei Unitară, Tribunalul respinge de ale însbrie în registrule persoanelor juridice, Biserica Unitară nefiind o persoana juridica de interes privat,

Cluj, la 3 Nov. 1924.

Leonidiu Petrescu
prim presedinte.

Danilescu
jud. ref.

Magyarul :

Végzés. Minthogy a Dávid Ferenc Egylet, Unitárius Irodalmi Társaság és az Unitárius Lelkészkör nem egyebek, mint az Unitárius Egyház tagozatai, a Törvényszék visszautasítja a jogi személyek jegyzékébe való felvételük iránti kérést, mert az Unitárius Egyház nem magánérdekű jogi személy.

Km.,

Aláírások.

A fenti végzés azt jelenti, hogy a Dávid Ferenc Egylet, az Unitárius Irodalmi Társaság, és az Unitárius Lelkészkör munkásságát ugyanazok a törvényes intézkedések védik és biztosítják, amelyek az egész egyházét is védik és biztosítják,

Egyházi főtanácsi gyűlés. Az 1924. évi főtanács a megjelentek számára nézve felülmulta az eddigieket. A főtanácsot megelőző belsőemberi-konferencia, lelkészköri-gyűlés, Unitáriusi Irod. Társ. és Dávid Ferenc-egyleti gyűlések s a Főtanács maga csaknem 5 napig tartottak s az unitárius egyháznak igazán sokat fognak mindig jelenteni 1924. nov. 9—11. napjai,

Maga a főtanács nov. 9—11 napjain volt s 10-én a 18 lelkes felszentelése történt meg a templomban. Ezen az egyházi legfőbb testületi gyűlésen nov. 9-én tettek esküt a főtanács új tagjai s ezek között az egyházközségek által közvetett úton választott ötvenöt (55) tag. A rendkívül népes gyűlések kezdettől kezdve emelkedett hangulatban és igazi alkotnivégyó unitárius akarattal folytak le. Kiemelkedő pont volt a főt. püspök úr jelentése s ebben az az erős és rendületlen elhatározás, hogy vallásunkért, erkölcsi és kulturális életünkért s mindezeket szolgáló iskolai nevelésünkért mindent meg fogunk tenni minden támadással szemben. Az E. K. Tanács jelentése hű képét tárta fel annak a nagy küzdelemnek, amit egyházunk vezetőségének meg kellett tennie ez évben is az egyház megmentéséért és fenntartásáért, magasabb érdekeinkért. Fájdalmasan láttuk, hogy egyházunkat s egyházközségeinket milyen kiméletlenül fosztották meg egyesek által adott s nevelési célokat szolgáló birtokainktól.

Örömünkre szolgált annak tudata, hogy hittestvéreink a tengeren túlról bizalommal és szeretettel gondolnak ránk s ezért főtanács is háláját és köszönetét fejezte ki.

Egy régi óhajtás került csaknem teljesen tető alá, amikor egy teljes napi tanácskozás után a főtanács az unitárius egyház egyetemes nyugdíjintézetét törvénybe iktatta. E mindenkit érdeklő intézmény élénk figyelem s alapos megfontolások után lett valósággá. Jóleső érzéssel gondolunk arra, hogy főtanács minél nagyobb mértékben kíván gondoskodni az özvegyek és árvákról is s e célra a b. Baldácsi-alapot jelölte meg.

Az is jól esett fülünknek és szivünknek egyaránt, hogy híveink az egész egyház egyetemében 1924-ben igen szép számban s kívánatos mértékben járultak hozzá az egyetemes teherviseléshez. Az Isten csak megvilágosítja a lelkeket!

Főtanácsi bizottság s előadók, valamint az Elnökség derekas munkát végeztek.

Felemlítendőnek tartjuk azt is, hogy a Berde Mózsza emlékehellyel felköszöntőt Dr. Szent-Iványi József isk. felügyelőgondnok mondott a Berde-ebédnél nagy számmal jelenlevők igazi lelki gyönyörűségére.

s. k.

Lelkészköri gyűlés Kolozsvárt. A főtanácsi gyűlések alkalmával november 8-án az unitárius kollégium disztermében az egyetemes unitárius lelkészkörnek közgyűlése volt. A gyűlé-

sen az elnökségtől visszavonult Vári Albert helyett Dr. Kiss Elek elnökölt s mint ilyen lelkes megnyitóval vezette be a gyűlést. Majd meg az apróbb ügyek után Kovács Lajos brassói lelkész tartott felolvasást a lelkészkör feladatairól. Felolvasását összekapcsolta Dr. Kiss Eleknek aznap délelőtt a lelkészi konferencián tartott nagyszabású felolvasásával. A lelkészkör multjára visszatekintve, úgy találja, hogy lelkes akarások mindig voltak, de az legtöbbször az államot és a főhatóságot zaklatta egyébként komoly kérdések megoldásáért. Ugy a tudományos munka, mint a missziói ügy magára maradt a belső szervezetlenség miatt. A jövő feladatait a szervezettségben lehet csak teljesíteni, a testületi szellem ápolásával és a belmisszió ügyének teljes kiépítésével. A rossz indulatu kritika és alaptalan bizalmatlanság valóságos veszedelmek, melyek kiirtandók. A néppel való szellemi kapcsolat föltétlenül helyreállítandó. Komoly szellemtől áthatott program szerint működve, a lelkészkörnek évente legalább egy tudományos vagy gyakorlati irányu munkát kellene kiadnia.

A tartalmas felolvasást beható eszmecsere követte, melyben az egyházi életnek hol az egyik, hol a másik oldala volt megbeszélés tárgya. Azután több keblü ügy került tárgyalás alá, mint az Unitárius Szószék, pénztár és a vidéki lelkészörök egy évi munkásságának az ügye. Végül az indítványok és a belmisszió ügyének mélyebb tárgyalására egy bizottság állított össze, mely gyűlés után behatóan megtárgyalta egyházi életünk fontosabb kérdéseit.

E gyűlés a lemondott Vári Albert elnök helyett — kinek egyénisége és munkássága előtt a gyűlés a legnagyobb tisztelettel hajlott meg — elnökül nagy szótöbbséggel Kovács Lajos brassói lelkészt választotta meg, kinek egyénisége biztosíték arra, hogy a lelkéször a jövőben intenzívebb munkásságot fog kifejteni.

i. l.

Választások. A főtanács a kolozsvári kollégium igazgatásával, az igazgatói állás szabályszerű betöltésének a jövő főtanácsi ülésre való elhalasztása mellett, egy évre folytatólagosan megbízta Dr. Gál Kelement; a székelykeresztúri főgimnázium igazgatójának megválasztotta Gálfalvi Sámuel; theologia-akadémiai dékánna választotta Dr. Kiss Elek; kolozsvári kollégiumi könyvtáros újból Dr. Borbély István lett. Két új isk. felügyelögondnokot is választottak Dr. Ferencz József és Dr. Várady Aurél személyében. Hivatásos munkájukra Isten áldását kérjük.

Tanári beiktató az Unitárius Theologiai Akadémián. Dr. Varga Bélát, kit a tavalyi Egyházi Főtanács a bölcseleti és neveléstudományi tanszékre theol. akad. rendes tanárrá választott meg, 1924. okt. 12-én iktatták be állásába. Az ünnepség a kolozsvári unitárius kollégium dísztermében folyt le szép közönség jelenlétében, melynek soraiban örömmel láttuk a kolozsvári református theol. akadémia tanári testületét is.

Bevezető ének után Csifó Salamon theol. akad. tanár imádkozott, majd Ferencz József püspök mondott ünnepmegnyitó beszédet. Ez után dr. Varga Béla olvasta fel *Hit és tudás* című székfoglaló értekezését, mit folyóiratunk mostani számában teljes szövegében közlünk. A felolvasást a jelenvolt közönség nagy éljenzéssel fogadta. Erre az alábbi sorrendben a hivatalos üdvözlések következtek: dr. Kiss Elek dekánhelyettes a Theol. Akadémia, dr. Várady Aurél az E. K. T., dr. Gál Kelemen a kolozsvári kollégium, Lőrinczi Géza a theol. akadémia ifjúsága, Ürmösi Károly a kolozs-dobokai egyházkör, Lőrinczy Dénes a tordaaranyosi egyházkör, Marosi Márton a székelykereszturi egyházkör és főgimnázium, Keresztesi Dénes a marosi egyházkör nevében. Ez után a távirati üdvözlések olvastattak fel.

Beiktatott tanár afiának munkájára mi is Isten áldását kérjük.

Dávid Ferenc-Egylet. A D. F. E. 1924. nov. 8-án ülte meg fennállása 40 éves jubileumát. Szép ünnepség volt, lélekemelő. 40 évi kulturális munka megérdemli a teljes elismerést. Az egylet egyik éltető lelke Dr. Boros György egyh. főjegyző volt kezdetől fogva s ő tudta leginkább megélni ez ünnepség fontosságát, mert ő — amint mondta — egész lelkesedését fektette bele a D. F. E.-be. Szívből kívánunk az egyletnek további hivatásos pályafutást s vezetőinek kitartást és erőt.

Unitárius Közlöny. Az U. K. 1925. januárjától kezdve Dr. Kiss Elek, Pap Domokos, Pálffi Márton, Dr. Varga Béla tanárok szerkesztésébe ment át. Eddigi szerkesztője, dr. Boros György, ezentúl mint főszerkesztő vesz részt a lap életének irányításában.

Elhunytak. *Inczeffy* Tamás kereskedő életének 54-ik évében 1924. dec. 16-án Kolozsvárt. Kénosi Sándor Mózes ny. körjegyző, egyházi tanácsos életének 73-ik évében 1924. dec. 13-án Kénosban. Egyike volt a leglelkesebb unitáriusoknak, akit szorgalma és igyekezete minden felsőbb iskolai képzettség nélkül szép hivatalhoz és a társadalomban vezető szerephez

juttatott. Emlékét családja mellett kegyelettel őrzi a kénosi egyházközség is, melynek munkás és áldozatkész tagja volt.

Dr. Odgers Blake nagynevű és nagyszívű angol hitrokonunk, ki 1849-ben született s hosszú, eredményekben gazdag életpályát futott meg, miközben több kiváló munkát is írt bírói szakkérdésekről, 1924. decemberében elhunyt. Annak idején nálunk is járt s főtanácsunknak tiszteletbeli tagja volt, A Finchley-i unitárius templomot csaknem egyedül ő tartotta fenn. Halálával egy páratlanul nemes élet zárult le a földön. Pihenése legyen csendes.

Az amerikai és angol unitárius Társaságok 100 éves jubileumára az E. K. T. egyházi képviselőnek Dr. Boros György egyh. főjegyzőt küldte ki, esetleges akadályoztatása esetére pedig Dr. Kiss Elek dékánt.

Hankinson Frigyes lelkész, egy segélyakció vezetője a karácsonyi ünnepek alkalmával itt volt Erdélyben barátainál s több szegény unitárius árvát és özvegyet segített. Kitartó, fáradtságos, emberséges munkáját a magyar kormány a vörös kereszt arany érdemkeresztjével tüntette ki.

Egy új alapítvány Theologiai Akadémiánk javára. Legidősebb Tana Sámuel nyugalmazott jegyző afia Bölönben unitárius lelkületének nemes megnyilatkozását adta, amikor dr. Ferenczy Géza egyházi főgondnok utján alábbi alapító levelét jelentette be az E. K. Tanácsnak:

Alapító levél, mely szerint én Tana Sámuel nyug. jegyző, bölöni lakos, szeretett Unitárius egyháznak egyházi tanácsosa, azon vágytól indítva, hogy egyházunk papnevelő theológiája minél biztosabb alapon álljon s egyházunknak minél erősebb és értékesebb igehirdetőket neveljen, — továbbá óhajtván, hogy theológiánknak az anyagilag szegényebb szülők jó igyekezetű tehetséges gyermekei is hallgatói és hitűnknek apostolai lehessenek, — elhatároztam, hogy ezen cél megközelítésére alapítványt teszek.

Alapítványom czime: Bölöni Tana Sámuel nyug. jegyző alapítvány.

Alapítványom összege készpénzben befizetett 14000 lei azaz Tizennégyezer lei.

Ezen alapítványom gyümölcsözőleg kezelendő és az évi kamatmennyiség $\frac{1}{4}$ -ed része tőkésítendő.

Az évi kamatmennyiség további $\frac{3}{4}$ -ed része az Unitárius

Theologiai Akadémiánk egy vagy több hallgatója részére osztassék ki segély címén, hogy abból ruházat vagy könyvbesszerzési stb. szükségletét fedezze.

E segély kiosztása minden év október 1—15 között történjen. A segélyezésre érdemeseket Theologiai Akadémiánk igazgatósága választja ki. Választásánál az előző évi tanulási eredmény, az unitárius hithűség és anyagi viszonyok mérlegelendők, — s az eredményről E. K. Tanácsunknak jelentés teendő. Alapítványom kezelje a Magyar Unitárius Theologiai Akadémia igazgatósága Kolozsváron.

Óhajtom, hogy ugy a segélyben részesülő papnövédekünk — leendő papjaink — mint egyháznak nemesen gondolkozó hivei — az én szeretett hitbeli testvéreim, — megértsék, hogy Theologiai Akadémiánk ma vallásunknak legbiztosabb, s talán egyedül biztos alapja, — hogy ennek megerősítése és hiveink legjobb erőivel való benépesítése minden igaz unitáriusnak legnemesebb feladata és hivatása. Ha megértetek, — *bizton hiszem, KÖVETNEK* is.

Célom unitárius hitem és vallásomnak örökéletét bár egy oszloppal alátámasztani, s ha célomat megközelitem — boldog leszek. Isten segedelme kövesse törekvésemet.

Bölon, 1924. dec. 6.

Tana Sámuel ny. jegyző, egyházi tanácsos.

Előttünk :

Dr. Ferenczy Géza sk.

Löfi Ödön sk. tanuk.

Vajha minél többen követnék e nemes példát !

Vallási internacionálizmus. A keresztény vallás nem tesz különbséget ember és ember között. A szeretet nem ismer személyválogatást. Felülemeli az embert a nemzeti elfogultságon s még az ellenségnek is meg tud bocsátani. A hosszú háboru elhomályosította a szeretetnek ezt a fényét s a kereszténység örök céljai ellenére szétszórta a világ különböző népeit. Azonban, mihelyt a háboru gyilkos tüze kialudt, az emberiség azonnal eszmélni kezdett s kereste azokat az utakat, amelyekeken harag és gyűlölettől széttépett emberek egymást újra megtalálhatják. E célra önként kínálkozott a keresztény vallás útja, mely Isten országát a szeretet által kívánja megvalósítani. Így indultak meg az egész világon a vallás lobogója alatt azok az egyesületi szervezkedések, amelyek a faji és nemzeti korlátok lerombolásával közös táborba igyekeznek csoportosítani a világ

összes keresztényeit. Így alakult meg 1922-ben Münchenben az „evangelikus szövetség”, amely egyelőre csak az európai evangelikusokból állott, azonban most azon fáradozik, hogy Amerika bevonásával világszövetséggé alakuljon s 1925-ik évben ilyen alapon bontson zászlót Stockholmban. Egy másik hasonló jelenség „Az egyházak baráti munkájának szövetsége”, melynek 1922-ben Kopenhágában tartott nagygyűlésén 25 ország képviselője vett részt. A „Lutheránus világkonvent”, mely 1923-ban Eisenachban gyűlésezett; a „Református világszövetségi nagygyűlés”, mely szintén 1923-ban Zürichben tartott gyűlést; az „Unitárius világszövetség”, mely Anglia, Amerika, Magyarország és Románia unitárusaiból alakult, szintén e célt kívánják szolgálni. Még jobban kidomborodik ez a cél „A hit és alkotmányért küzdő világszövetség” munkájában, ahol a felekezeti korlátok is leomolnak. Első gyűlését Genfben 1920-ban tartotta.

Ezek a mozgalmak nem engednek arra következtetni, mintha a történelmileg kialakult egyházak és felekezetek megszűnnének, sőt az élet időről-időre újabb differenciálódásokat teremt; de azt mutatják, hogy a világháború után világszövetségre vágyik a lélek, hogy mihelyt az emberekben a jobb természet fölülkerekedik, azonnal egymással valamely szolidáris közösséget keresnek. Ezt pedig megtalálják a kereszténységnek mindnyájunkkal közös eszményeiben. Ez eszmények szolgálata nem kívánja a teljes uniformizálást, nem kívánja a különböző egyházaktól történelmileg kialakult egyéniségük levetkőzését. Sőt az egyes egyházak minél több erővel, minél nagyobb anyagi, szellemi és erkölcsi felkészültséggel munkálkodnak: annál közelebb jutunk a közös célhoz, s annál szebb összhangba olvad össze együttes munkánk. Csak az a fő és szükséges dolog, hogy ne bástyázzuk körül magunkat mesterségesen épített falakkal, amelyek elveszik tiszta látásunkat, hanem tudjunk és akarjunk járni megfelelő magaslatokon, ahol kilátások nyílnak a különböző világtájak felé, ahol ugyanolyan emberek élnek, küzdenek, szenvednek és verejtékeznek s akik, ha más utakon is, de ugyanazon célt keresik s ugyanazon eszményekért lelkesülnek, mint mi.

V. A.

Pályatétel. Az Egyházi Missziói Bizottság dr. Kaáli Nagy Árpád felügyelő gondnok hozzájárulásával az általa tett kétezzer (2000) lei összegű pályázat határidejét 1925. jul. 31-ig

meghosszabbítja. A már hirdetett pályatétel ez: „Az unitárius lelkész hivatásos teendői napjainkban — a szószéki munkán kívül.” A szokásos pályázati feltételek megtartandók.

Az isteni törvény útja c. munkám, mely bevezetés az Ószövetség tanulmányozásába, fogytán van s már csak kevés példány áll belőle a venni akaró közönség rendelkezésére. Kérem ezért mindazokat, akik megszerezni óhajtják, hogy a vásárlás iránt minél előbb intézkedjenek, mert még csak rövid ideig árusítom 150 lejes áron.

Dr. Kiss Elek.

Buddhizmus és kereszténység címen magyar fordításban kiadni szándékozom Dr. Carpenternek 1923-ban Londonban és Torontóban megjelent ilyen című angol nyelvű munkáját. E munka 8° alakban kb. 12 ívet (kb. 200 oldal) fog kitenni s bár a nyomdai árakat előre megmondani nem lehet, gondolom, hogy 90—100 leu lesz egy könyvnek az ára. Bolti ára jóval több lesz, mint az előfizetési ár. E könyv az összehasonlító vallástudománynak egyik legújabb s legalaposabb terméke. Nagyon érdekes s úgy van megírva, hogy intelligens nagy közönségünk minden nehézség nélkül olvashatja. Előfizetési bejelentéseket méltóztassanak alábbi címre küldeni:

Dr. Kiss Elek

unitárius theol. akadémiai dékán,

Cluj-Kolozsvár

Unitárius kollégium.

Felhívás a romániai magyar írókhoz. Szinnyei József *Magyar írók élete és munkái* című 14 kötetes nagyszabású bio-bibliográfiai lexikonához a M. Tud. Akadémia megbízásából több kötetre tervezett kiegészítő sorozat készül, melynek első füzetei már ez év tavaszán megjelennek. E pótkötetnek feladata egyrészt helyreigazítani a Szinnyei nagy művébe a munka természetéből kifolyóan becsúszott tévedéseket, másrészt kiegészíteni a benne szereplő élő, vagy az életrajz kiadása óta elhalt írók további élete folyását és irodalmi működését, s végül beledolgozni azon egyéneknek életrajzát és irodalmi működését, akiknek irodalmi működése későbbi időpontban történt, mint amikor Szinnyei lexikonának megfelelő füzete megjelent, vagy akik bármely más okból a nagy műből kimaradtak.

A szerkesztő megbízásából kérem a romániai magyar írókat, mindenkit kivétel nélkül, aki bármily csekély irodalmi működést is fejtett ki, hogy életrajzukat és műveiknek jegyzé-

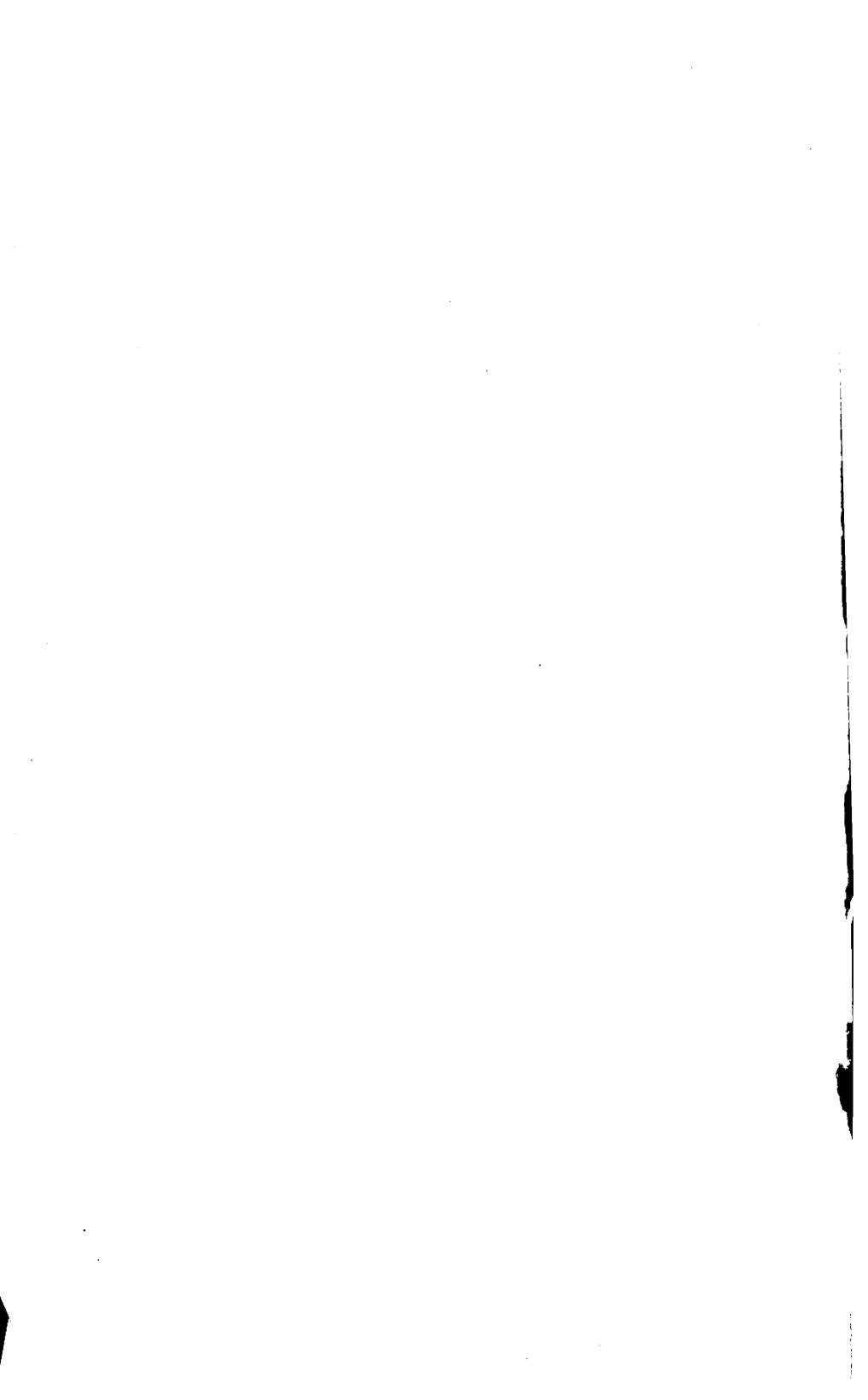
két egyrészt e tudományos vállalat teljessége, másrészt a saját munkásságuk hiteles megörökítése érdekében velem ez év február 1-ig 2 példányban közölni szíveskedjenek.

Az életrajz főbb kellékei: teljes név, születés helye, éve, hónapja és napja. Hol, mikor s minő tanulmányokat végzett, mikor s hol, mily minőségben működött s pályájára vagy irodalmi működésére fontos egyéb életrajzi adatok. Az irodalmi működésre vonatkozó résznek a következő adatokra kell kiterjeszkednie: mely hirlapokba és szépirodalmi folyóiratokba dolgozott, az év és annak megjelölésével, hogy mily minőségben (pl. belső munkatárs, színi referens, közgazd. rovatvezető, versek, novellák stb.). A tudományos folyóiratokban megjelent hosszabb tanulmányoknál kívánatos a cikkek címének a felsorolása is. Azután időrendben (1., 2. stb. jelzéssel) felsorolandók az önállóan megjelent kötetek címei, a megjelenés helye és éve föltüntetésével. Ha a mű év nélkül jelent meg, az évszám ( )-be teendő. Végül felsorolandók a folyóiratokban és könyvekben használt álnevei, betű- és egyéb jelei. Nemcsak a magyarul, hanem bármely nyelven, bárhol megjelent dolgozatok is fölveendők e jegyzékbe.

Ismételten kerem a magyar irodalom itt élő munkásait, hogy e tekintélyes vállalat tudományos érdekeit támogatni szíveskedjenek.

Dr György Lajos,
Cluj—Kolozsvar.
Strada Avram Jancu 22/a
(volt Petőfi-ut).

Tartalomjegyzék

a Keresztény Magvető LV. (1923) évfolyamához.

I. Egyházi dolgozatok.

<i>Keresztési Dénes</i> : Az élet vallása -----	180
<i>Kovács Lajos</i> : Belső átalakulás -----	173
<i>Vári Albert</i> ; Az ember a történelemben -----	108

II. Hittani és bölcséleti dolgozatok.

<i>Dr. Balogh József</i> : A könny és a nevetés -----	116
<i>Dr. Borbély István</i> : A mai unitárius hitelvek kialakulásának története (rendszeres unitárius hittantörténet) -----	153
<i>Dr. Szolga Ferenc</i> : A vallás jelentősége és szépsége -----	128

III. Nevelés- és oktatásügyi dolgozat.

Jóltevők emlékünnepe a kolozsvári kollégiumban -----	67, (329)
--	-----------

IV. Történelmi dolgozatok.

<i>Benczédi Pál</i> : Madách -----	105
<i>Dr. Borbély István</i> : Mi volt Dávid Ferencnek és Heltai Gás- párnak az „igazi” neve? -----	92 (354)
<i>Dr. Boros György</i> : Renan Ernő -----	57 (319)
<i>Kelemen Lajos</i> : Három régi unitárius családi följegyzés -----	188
<i>Vári Albert</i> : Dr. Költő Gábor -----	39
„ „ Dersi János, az ifjúság jóltevője -----	69 (331)

V. Költemények.

<i>Bencze Miklós</i> : Karácsonyi ének -----	172
<i>Pálffy Márton</i> : Egyházi énekeink új formában -----	40, 88 (350)
<i>Ürmösi Károlyné</i> : Aggodalomban -----	185

VI. Egyházi élet.

Tanárbeiktatás az unitárius teológiai akadémián 1923 febr. 4-én 1 --	
Aktuális ügyek:	
<i>Balázs Ferenc</i> : A gyermekek vasárnapi iskolája --	85 (347)
<i>Br. Petrichevich Horváth Kálmán</i> : Főtanács után -----	186